

O konzulatu Dubrovačke Republike u Trstu 1739-1807

Josip Luetić

Međunarodne političke prilike, posebno konjunktura pomorske trgovine i razvoj brodarstva dubrovačke trgovačke mornarice diktirali su dubrovačkom Senatu mjesta u kojima će osnovati svoje konzularne i diplomatske predstavnike. Takve okolnosti, a naročito kada su Mlečani izgubili prevlast na Jadranskom moru, ponukalo je Dubrovačku Republiku da u prvoj polovini XVIII stoljeća u Trstu otvori svoj konzulat. Za njihova konzula dubrovačka je vlada godine 1739. imenovala uglednog tršćanskog trgovca Antuna Grassija. On je veoma savjesno obavljao konzularne poslove, redovito izvještavao dubrovački Senat o dolasku i odlasku dubrovačkih trgovačkih jedrenjaka, obrativši pažnju izvještajima o političkim situacijama i o ratnim prilikama u sjevernoj Italiji.

Iz njegovog konzularnog dopisivanja vidljivo je da je ovaj konzul pružao svoju pomoć mnogobrojnim dubrovačkim trgovcima, brodovlasnicima, pomorcima i ostalim dubrovačkim državljanima za vrijeme njihovog zadržavanja u Trstu.

Godine 1752. registrirao je i pomorsku trgovačku djelatnost poznatog trgovca i brodovlasnika Ljubljancanina Miha Coisa, stalno nastanjenog u Trstu. Cois je u veljači 1752. godine bio unajmio čitav skladišni brodski prostor dubrovačkog jedrenjaka kapetana Frana Glavovića za prijevoz raznovrsnog tereta iz Trsta u Napoli. Iz dopisivanja konzula Grassija sa dubrovačkom vladom vidi se da se Cois redovno bavio pomorskom trgovinom, prevozeviši dubrovačkim i drugim brodovima razne terete. Još prije toga on je imao svoj brod, koji je 1745. prodao dubrovačkom kapetanu B. Tomaševiću. Tokom svog pomorskog trgovačkog poslovanja sa zapovjednicima dubrovačkih brodova Cois je imao neki spor sa kapetanom Franom Kavovićem, zapovjednikom pulake »Madonna del Rosario e San Nicolo«, jer je Cois zakašnjavao s ukrcajem tereta željezne robe i time odugovlačio dan odlaska broda.

Nakon smrti konzula Grassija godine 1760. imenovan je njegovim zamjenikom 20. travnja 1760. njegov poslovni drug Belusco, koji je svečano obećao dubrovačkom Senatu, da će ih »dobro služiti i pružiti svaku pomoć kapetanima i patronima dubrovačkih brodova i potpomagati unapređenje dubrovačke plovidbe«.

Iz novoimenovani dubrovački konzul redovno izvještava Senat o svim značajnijim događajima, nabavlja za dubrovačku vladu razne predmete i robu itd. Posebnu pažnju obraća informacijama o pomorstvu, pa tako na primjer 1766. izvještava da se u brodogradilištu u Kraljevici izgrađuje jedna austrijska fregata, a 1769. da ruski admiral grof Orlov krstari po Sredozemnom moru i da ruski ratni brodovi plove sve do Gibraltarskog tjesnaca.

Iz njegova dopisivanja doznajemo da su dubrovački pomorci sačinjavali posadu neke austrijske pulake, koja je

iz Smirne prevozila u Trst među prijavljenim teretom i neku krijumčarsku robu, zbog čega je dubrovački konzul morao intervenirati kod austrijskih vlasti i uprave tršćanskih lazareta. Krijumčari su, međutim, bili kažnjeni zapljenom robe i sa pet dana zatvora, zapovjednik sa dva mjeseca zatvora, a neki mornari i po dvanaest batina.

Godine 1782. je stigao u Trst na prolazu za Beč marokanski ambasador, kojeg je Belusco pozdravio u ime dubrovačke vlade.

Nakon Beluscove smrti imenovan je dubrovačkim konzulom Filip Pernsteiner, Austrijanac nastanjen u Trstu. »Počasćen konzularnim patentom i zvanjem kapetana vaše i moje Republike« — piše on vladi u Dubrovnik dana 4. ožujka 1791. — »koje sam jučer primio po kapetanu Stjepanu Senkiću, zahvaljujem se na časti i milosti«. Novi dubrovački konzul je nastavio da izvještava dubrovački Senat o svakom dolasku dubrovačkih jedrenjaka u Trst kao i o svim političkim i ratnim prilikama u tršćanskom bazenu. Kao jurisdikcioni konzul za Piran on često obavještava vladu o kretanju dubrovačkih jedrenjaka u Piranu. Iz tih izvještaja saznajemo da je 1777. godine u piranskoj luci krcao teret brod kapetana Ruskovića.

Naročito zanimljivi su izvještaji u vezi s događajima nastalim u tršćanskom bazenu nakon pada Mletačke Republike. Dana 2. VII 1797. oputovao je iz Pirana konvoj od 70 manjih brodova sa 5.000 vojnika upućenih u Dalmaciju. Za prijevoz tih trupa bili su zaplijenjeni brodovi različitih zastava među kojima i dva dubrovačka jedrenjaka.

Među Pernsteinerovim izvještajima vrijedno je spomenuti onaj o modernom osiguravajućem društvu u Trstu iz godine 1794. sa 1.100 akcija podijeljenih na 65 akcionara među kojima se spominju i ovi: Cvjetković, kapetan Gjurasović, Ilić, Lazarić, Mirković, Popović, Pernsteiner, Čirković, Kvaternović, Rajović, Teodorović, Vuković, Nikolić itd.

Od 1799. godine bio je dubrovačkom konzulatu u Trstu vice-konzul Pernsteinerov sin Đuro.

Zbog veoma žive pomorsko trgovačke djelatnosti i plovidbenih zadataka koje su dubrovački jedrenjaci obavljali u tršćanskom bazenu, Pernsteiner predlaže dubrovačkoj vladi da se u Trstu osnuje dubrovačko pomorsko osiguravajuće društvo čiji bi kapital bio podijeljen na 500 akcija, a upravu bi vodili. A. Pavović, F. Pernsteiner i drugi.

Nakon francuske okupacije teritorija Dubrovačke republike Senat iz Dubrovnika je o tome obavijestio sve svoje konzularne i diplomatske predstavnike uputivši ih da se svi dubrovački brodovi gdje se nađu stave na raspremu ili prodaju, te da zapovjednici brodova vrate

brodske isprave dubrovačkom konzulu dotičnog mjesta. Time je spuštена pomorska državna zastava koju su dubrovački pomorci stoljećima vijali po svim morima svijeta. Reagiranja su bila različita. U to vrijeme u tršćanskoj luci je bilo osam dubrovačkih jedrenjaka pa su petorica od njih: J. Dinarić, T. Saltarić, A. Andričević, A. Puljezi-Ohmučević i L. Lučić odbili da izvrše službena uputstva u vezi predavanja svojih brodskih isprava. O svemu tome konzul iz Trsta obavještava dubrovačku vladu. To mu je bio posljednji dopis.

Pregledavajući izvještaje dubrovačkog konzula u Trstu možemo zaključiti kakve je poslove obavljao. U prvom redu dužnost mu je bila paziti da dubrovački pomorci, zapovjednici brodova i brodski pisari sprovode u život sve pomorske propise i zakonske odredbe dubrovačke vlade i njene uprave za nacionalnu plovidbu. Tršćanski su konzuli osobito pazili da austrijske vlasti u Trstu ispunjavaju prema dubrovačkim pomorcima i ostalim dubrovačkim državljanima međunarodne propise, ugovore i običaje, koji

su postojali između Dubrovačke Republike i austrijske države. Oni su štitili dubrovačke interese i prava te su bili veoma aktivni kada su interesi dubrovačkih državljana bili ugroženi ili na bilo koji način povrijeđeni. Osim toga tršćanski su konzuli redovno obavljali sve upravno-administrativne poslove, a u prvom redu izdavali i potvrđivali brodske isprave dubrovačkih jedrenjaka, koji su dovozili u Trst različite terete iz Smirne, Soluna, Modona, Dubrovnika i uopće iz Levanta, a iz Trsta su prevozili ponajviše generalne terete u Napoli, Civitavecchio, Genovu, Maltu, općenito u Dalmaciju, a posebno u Dubrovnik. Samo od 1797. do 1799. godine u Trstu je boravilo oko stotinjak dubrovačkih jedrenjaka.

Djelatnost konzulata Dubrovačke Republike u Trstu je zanimljiva za našu opću i ekonomsku povijest, a ujedno nas upoznava sa značajem ove naše jedine pomorske republike u prošlosti, koja se vidno ucrtala u okvir mediteranske povijesti.